

BusinessHalacha.com

a Project of Machon L'Choshen Mishpat
מכון לחושן משפט

Providing Awareness, Education and Service in all areas of Business Halacha.

אונאה

WEEK FIVE

בבא בתרא פג: "אמר רב חדסא" עד דף פד. "יאמר הקונה"
בבא בתרא פג: תוספות "אי לאו"
בבא מציעא נו. מהמשנה עד נו. "ר' יונה"
נתיבות המשפט רנו (א)

THE
NIGHT SEDER
BAIS MEDRASH
TAILORED TO FIT YOUR SCHEDULE AND YOUR NEEDS

א) (תמורה כו: כל הסוגיא.) ב) קדוש יא: צורות כה: ג) מלה ד: תמורה כו: ערכין טו, (תמורה ק"ג ע"ג.) (תמורה כו: ע"ג.) (לעיל נו, ו) ויקרא כו: ז) ע"י תוס' כתובות צח. ז"ה אלמנה שהביאר ד"ה מהירושלמי שם, (למקצת נח: ט) (ק"ג: ט) (נ"ה, ט) עיקר שם טו, (ל) (וע"ע מוספות תמורה כו: ד"ה זין למר כו וע"י מוס' סס ד"ה לא אמרין.)

גליון הש"ס

תוס' ד"ה יצא וכו' ואפ"ל אם המצאנה. ע"ן לעיל דף ט"ז מוס' ד"ה אלו:

הנהרות וציונים

א) בקצת כתיב העברים וההקדשות, וכו' לילי בתמניי נ"ו ע"א ובשבות ובתורה: ב) מהר"ם (גליון: ג) כתיב מצות: ד) בכת"י נוסף ד"ר ירמיה א"ה תיפוך: ה) נראה להוסיף פ"ג (באה"מ: ו) צ"ל מפתחתין (גליון: ז) וכו' ברש"י: ח) כתיב ישע"י: ט) כתיב שבשדע: י) ע"ל שאינה את ההקדש (ב"ש, וכו' בתמני, וע"י מהר"ם: י"א) ע"י רש"י (גליון, ובכת"י א' ע"ל) גבי ד' הקדש וכו': י"ב) נראה דמכאן היא ראייה בפ"ע והוא ממשנה תרומין כו ע"א ומובא לעיל נג ע"ב ולעולם הבעלים קודמין (ב"ש):

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

נו.

אמר ר"ג הדר א"ר חסא אונאה אין ל"הן ביטול מקח יש להם. משמע דרב נחמן לא פליג ארז חסא רבו וקשה לר"ת דכפ' המקבל (לקמן דף קת. וס) אמרין זין צ"ר ושוה ק' סבור מינה כו' אמר ר"ת דל"הן אונאה עד פלגא אצל מפלגא

ואל"ך מיקרי ביטול מקח ויש להם^א ואחי שפיר הא דתנן (לעיל דף נו:): רבי יהודה אומר אף המוכר רב המכר ומרגלית אין להם אונאה ומפרש בגמרא^ב עד כדי דמיים מדקאמר אף משמע דקרקעות נמי אית להו האי שיעורא וצפוק אלמנה מונית שפחתו שמות או הומרו שמות מכרס צטל רש"י^ג אומר מכרס קיים ומפרש התם^ד דמכרס קיים עד פלגא: **יצא** דהו"ל ב"ו. ל"מ"ד נריך לעשות לו דמים מדבריהם יאל לחולין הכל אצל מדרצן נריך לשלם להקדש אונאתו ולמ"ד נריך לעשות לו דמים דבר תורה דיש להקדש ביטול מקח יאל לחולין כנגד המעות שנתן והשאר יתחלל בדמים ששלם^ה וקמ"ל דלא אמרין כין שיש להקדש ביטול מקח יעטל כדיון ולא יאל לחולין כלל כמו צהדיט דהמקח צטל והיינו טעמא משום דצהדיט המתאנה חוזר משום שאינו רוצה להחזיר האונאה ופאילו אס המתאנה פוטרו מלהחזיר מ"מ שניהם חוזרים כיון שהמתאנה היה יכול לצא ליד הפסד אס לא ירגיש וחוזר צבדי שיראה אצל הקדש המתאנה אינו יכול לצא ליד הפסד כשיע"פ^ו המחלל שאינה^ז הקדש לא יוכל ליהנות עד שיוסיף על דמיו כדי שווי וע"כ נריך להוסיף ולא יוכל לחזור לדפיי מתמידי להקדש צטעות מפסד כדאמרין ציש נחולין (ב"ב דף קג: וס ד"ה ולא) לא תשיימינה את דאמירתו לגצוה כמסירתו להדיט כ"ש כאן שיתמידי להוסיף אע"פ שטעה והיה סבור שיתחלל צכך כל הקדש ולא יטריך להוסיף כי מ"מ נחלה לשוה צבוה ולא נחכוון מסתמא לאנות ההקדש ואינו יכול לחזור ולכן אין שניהם חוזרים: **והאמר** רבי ולא היה יכול לתוך דביטול מקח יש להם מדרצן דאס כן מאי

מהו למינקט ומויבל מינייהו כבאין דרשיין בכדא דמי ושרינהו עומר או דלמא במליגתו אגב ארעא תיקו אמר רבא אמר רב חסא בעי רבי אמי אונאה אין להם ביטול מקח יש להם או אין להן אמר ר"ג הדר אמר רב חסא פשיט ר' אמי אונאה אין להם ביטול מקח יש להם ר' יונה אמר ר' אמי אונאה אין להם ר' ירמיה אמר אקרקעות ותרוייהו משמיה דר' יוחנן אמרו אונאה אין להם ביטול מקח יש להן מ"ד אהקדשות כ"ש אקרקעות מ"ד אקרקעות אבל אהקדשות לא כדשמואל דאמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרומה מחולל תנן התם^א אם היה קודש בעל מום יצא לחולין וצריך לעשות לו דמים א"ר יוחנן^ב יצא לחולין דבר תורה וצריך לעשות לו דמים מדבריהם ור"ל אמר אף צריך לעשות לו דמים מן התורה במאי עסקינן אימיא בכדי אונאה בהא לימא ר"ל צריך לעשות לו דמים דבר תורה והתנן^ג אלו דברים שאין להם אונאה הקרקעות והעבדים והשטרות^ד וההקדשות אלא ביטול מקח בהא לימא רבי יוחנן צריך לעשות לו דמים מדבריהם והא"ר יונה אהקדשות ורבי ירמיה אמר אקרקעות ותרוייהו משמיה דר' יוחנן אמרי אונאה אין להם ביטול מקח יש להם לעולם בביטול מקח ואיפוך דרבי יוחנן לר"ל ודר"ל לרבי יוחנן במאי קמיפלגי בדשמואל דאמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרומה מחולל מר אית ליה דשמואל ומר לית ליה דשמואל איבעית אימא דכולי עלמא אית להו דשמואל והכא בהא קמיפלגי מר סבר שחיללו אין לכתחלה לא ומר סבר אפילו לכתחלה איבעית אימא לעולם בכדי אונאה ולא תיפוך וברב חסדא קמיפלגי דאמר מאי אין להם אונאה אינן בתורת אונאה דאפי

איכא צין אונאה דהקדש להוסיף דמיים מדרצן מדפריך אי צאונאה צהא לימא ר"ל דבר תורה אצל לרבי יוחנן דאמר מדבריהם אחי ליה שפיר ולעיל^א נמי אמר יד הקדש על העלוניה אפילו צאונאה ועוד אי ביטול מקח דקאמר ר' יונה מדבריהם א"כ נטריך לומר דלמ"ד אין להם ביטול מקח היינו אפילו מדרצן א"כ להשלים דמים וצהדיא קמני דנריך לעשות לו דמים ולעיל^ב יד הקדש על העלוניה: **ובאר** פבר אפי' צבתחיה. תימה דכפ' המקדש שדוה (ערכין דף טו.) אומר כי אמר שמואל שחללו לכתחילה מי אמר וצ"פ דקנהרין (דף ה: ע"ב) אמר דשומת הקדש צעין ט' וכהן^א ולעולם העגלים קורמין שמוסיפין חומט אלמא מחזירין אמר ריות הקדש וי"ל דה"פ שחללו אין שנתכוון לחללו פחות מדמיו שדבר זה אסור לעשות אין נריך להשלים אלא מדרצן אצל לכתחילה שעשה דבר שמוטר שנתכוון לחללו שוה צבוה וטעה ונמלא שהקדש שוה יותר ישלים מן התורה ומר סבר אפילו לכתחילה לא ישלים אלא מדרצן אף על פי שנתכוון שוה צבוה אצל צמויד לכ"ע אסור לאנות ההקדש: דאפילו

דמי הקדש: יצא צ"ה צ"ה דבר תורה. ואפי' אין זו יפה כמותה כדאמר לדמעשה מאונאה אף צריך לעשות לו דמים דבר תורה. גבי הקדשות^א ערך כהינא צבולה וקצב ערך משמע ור' יוחנן סבר ערך כל דמים שיערכוהו משמע ליה אס וזל אס יוקר: והא"ר יונה אהקדשות ב"ו. לרי יונה קשיא דרבי ירמיה לא תיפוך דהא לרי ירמיה אליצא דרבי יונה אצל אליצא דרבי ירמיה לא תיפוך דהא לרי ירמיה אליצא דרבי יוחנן הקדשות אין להם ביטול מקח דמ"ד אקרקעות אצל אהקדשות לא כדשמואל וה"ל איתא בתמורה לרבי יונה אפי"ן^ב וקמיפלגי ר"ל ור' יוחנן מ"ד אין להן ביטול מקח אית ליה דשמואל דכיון דאימעטי מאונאה לא שנה שמות לא שנה יתר משמות דאלו גבי הדיט אמרין טעה אצל צהקדש ליכא למימר טעות: ומר לית ליה דשמואל. קסבר כיון דאיכא יתר משמות לאו דרך מקח הוא וכיון דלגבי מקח לאו מידי הוא גבי חילול נמי לאו מידי עבד: שחי"ל אין. דהא אימעטי מאונאה לא שנה גדולה ולא שנה קטנה: צבתחיה^א. ודבר תורה דערך שווי וקצב שווי משמע: ומר פבר אפי' צבתחיה^ב ערך כל דהו משמע הלכך לא לפקועי אסוריה ואפילו מדרצן שרי ומינה לאחר זמן ישלם: לעולם בכדי אונאה. וקאמר דבר תורה אפילו צבדי אונאה נריך לעשות דמים דבר תורה: ו"א תיפוך. דאי מפכת להן אונאה דממני כרז חסדא דפחות מכדי אונאה חוזר מאל"ר יוחנן אונאה אין להן ביטול מקח יש להן מכלל דאונאה אין להן דקאמר אין מחזירין להן אונאה הוא אצל ר"ל כי מותבת ליה ממנתיה^א מוקי לה כרז חסדא: בואי אין ל"הן אונאה. דגבי הקדשות דאפי

עין משפט
נר מצוה
קנה א מיי פ"ג מהל'
מכירה ה"ל ח סגנו
לאין קע טושי' מ"מ ס'
רבו סתף קע טושי' מ"מ:
קנה א מיי פ"ג מהל'
ערכין הלכה ח
רב אלפס ע"ג פ"א דף
[על:]
קנה א מיי פ"ג מהל'
תמורה ה"ל א:

ליקוטי רש"י

מהו צמינקט. ללקוט מין קודם השכמת. כבאין דרשיין בבדא דמי ושרינהו עומר. דהא דלמני ואס לאו אסורין עד שפנא עומר דהא נגדוניהן מיירי או דילמא צטלינהו אגב ארעא וי לקוט להו נגדוניהן דמי (מנחות טו.) דרשיין. מוטולין [לקמן פה.]. שחי"ל ע"י שוה פרוצה מחולל. ל"הן אונאה להקדש דמתיב (ויקרא כה) אית את אחיו ואשמעינן ממנו דמי הוי מוטעט מאונאה למעט נמי מביטול מקח דמ"ד אע"פ צ"ע. דקושין א"א. לעשות לו דמים. שמהא אונאה של מולין שוה כאומה של הקדש שהוא מחלל עליה ולא יפאה להקדש (תמורה כו:). יצא צ"ה צ"ה דבר תורה. דלמני צ"ע. המנות והנסכים (מנחות קה.) ואס כל צהה עמאה צבטל מומין שפדו הכמו מדבר. דמיים מדיבריהם. דמן תמורה אין אונאה להקדש דמתיב (ויקרא כה) אל מונו אית את אחיו ולא הקדש. דלא תחאה בכדי אונאה. דלא תחאה אלא שמות. א"א ביטול מקח. שמתא יתר משמות ושם כו: יוחנן ורבי יוחנן אמר נריך לעשות דמים דבר תורה ור"ש כן לקט דבר תורה ור"ש כן לקט אמר מדרצן דאפי"ן דמיים דשמואל. אי דקמכוון לחלויל ודאי מתחיל כלומר אס היה צעטו לאנות ההקדש לחללו בדמים פסותין ודאי מתחיל אצל להי אמר ר"ל נריך לעשות דמים דבר תורה משום דאינה לא מוטוון לחללו דמים פסותין אלא סבור שיהו מוטוין שוין את דמי ההקדש ור' יוחנן סבר נך מתכוון לחללו. ו"א תיפוך וכו'. להא דר' יוחנן ור"ל ואונאה קיימי וצבטול מקח לא איירי כלל ודקא קשיא לך לר"ל ממנתי' דאלו דברים לא קשיא דהוא מחזיר לה ר"ל כדכר חסדא דאפילו פחות משמות חוזר וה"ק קרא אית את אחיו הוא דבשיעור שמות משלם פחות משמות לא משלם הא הקדש אפי' פחות מכדי אונאה חוזר והיינו דבר תורה דקאמר ר"ל לעיל ורבי יוחנן מוקי לה כממשמיה אצל צבטול מקח לא איירי כלל ר"ל נשם [על:]